

Boom Juridische uitgevers
Postbus 85576
2508 CG Den Haag
T (070) 330 70 33
F (070) 330 70 30
E info@bju.nl
I www.bju.nl

EstateTip

Review

Afl. 2006-48

13 december 2006

Op welk lijntje wilt u zitten? Het afvullegaat als flexibel estate-planningsinstrument

Als men streeft naar tarief- en vrijstellingsoptimalisatie, is het van belang de omvang van de verkrijgingen van de verkrijgers goed aan te sturen. In testamenten treft men dan ook wel de clausule aan, om maar eens een voorbeeld te noemen, waarbij de *erfdelen* van de verkrijgers zodanig worden vastgesteld dat de grote vrijstelling van de langstlevende volledig wordt benut. In beginsel is dit een goede techniek, maar het variëren op het gebied van de erfdelen kent nadelen, zoals:

- de erfdelen worden ‘exotische’ breukdelen; zij zijn immers afhankelijk van de omvang van de nalatenschap en vrijstelling. Een en ander zou de afgifte van de verklaring van erfrecht nog kunnen bemoeilijken, zou men deze al willen afgeven. Zie *EstateTip Review 2006-12*;
- men kan een erfdeel slechts in het *geheel* aanvaarden of verwerpen. *Gedeeltelijke* aanvaarding of verwerping is niet mogelijk. Hier mist de estate planner de gewenste flexibiliteit.

Gezien de nadelen, lijkt het ons inziens, zacht uitgedrukt, beter om te werken met een *flexibel legaat*. Daarbij wordt uitdrukkelijk bepaald dat *gedeeltelijke aanvaarding* tot de mogelijkheden behoort. In het kader van het langstlevende testament ontwikkelden wij het geldlegaat *ten laste* van de kinderen *ten behoeve* van de langstlevende waarmee de (resterende) vrijstelling en de ‘successierechtelijke bakjes’ (5%-bakje, 8%-bakje, etc.), desgewenst, gevuld kunnen worden. Wij doopten dit legaat tot het ‘*afvullegaat*’.

Een dergelijk afvullegaat, waar ook sprake is van tariefsoptimalisatie, dat gekoppeld wordt aan bijvoorbeeld een keuzelegaatregeling of een quasi-wettelijke verdeling, zou er – op hoofdlijnen – als volgt uit kunnen zien (ontleend aan Sdu/Schols-BurgerhartSchols, Modellen voor het Notariaat):

‘Ik legateer aan mijn <echtgenoot> <echtgenote> <partner> een zodanig bedrag dat <zijn> <haar> successierechtelijke verkrijging een zodanige waarde heeft dat het marginaal tarief over de totaal belaste verkrijging van mijn <echtgenoot> <echtgenote> <partner> gelijk is aan het marginaal tarief over de belaste

verkrijging per kind, met dien verstande dat de waarde van de verkrijging van mijn <echtgenoot> <echtgenote> <partner> geminimaliseerd wordt onder handhaving van de gelijkheid van de marginale tarieven. Dit bedrag zal, zo bepaal ik, verrekend worden met de vorderingen van de kinderen in het kader van de verdeling/ inbreng en heeft derhalve tot effect dat de vorderingen van de kinderen in het kader van de verdeling/inbreng dienovereenkomstig verminderd worden. Het geldlegaat heeft uit de aard geen invloed op de omvang van de erfdelen als zodanig.

Mijn <echtgenoot> <echtgenote> <partner> is bevoegd om het op basis van het bovenstaande vastgestelde geldlegaat (bedrag) niet of slechts gedeeltelijk te aanvaarden.'

Deze tekst kan men nog nader uitbreiden, door onder meer te denken aan fictieve verkrijgingen, de bedrijfsopvolgingsfaciliteiten, de positie van eventuele kleinkinderen en kinderen met een grotere vrijstelling dan de andere kinderen, enzovoort. Men kan deze clausule ook combineren met de handmatige ventieltechniek. Zie *EstateTip Review* 2006-3. Een en ander geeft de langstlevende de mogelijkheid om de facto zélf de omvang van de verkrijgingen vast te stellen. De vraag of een afvullegaat ook is te combineren met een *wettelijke verdeling* laten wij thans rusten. Wij volstaan thans te verwijzen naar de discussie tussen Tuinstra en Laumans enerzijds en Kolkman en Veltman anderzijds in WPNR (2005) 6604.

Een voorbeeld

A maakte een quasi-wettelijke verdeling met keuzelegaat tegen inbreng als alternatief, gelardeerd met de handmatige ventieltechniek en het afvullegaat. De omvang van de ontbonden huwelijksgemeenschap bedraagt € 1.500.000. De omvang van de nalatenschap bedraagt dan € 750.000. A heeft drie kinderen en de echtgenote van A heeft 'zonnebrandfactor' 10 (leeftijd 62). Er is geen imputatie op de vrijstelling van de langstlevende. Het erfdeel van de langstlevende is te verwaarlozen (1/1.000.000), welk erfdeel dan ook in de hierna te maken berekening genegeerd wordt.

A overlijdt in 2006. Nu is het aan de langstlevende om te kiezen. 'Gaan we successierechtelijk voor het eerste of het tweede overlijden?', zo luidt de vraag. Indien de langstlevende kiest voor een besparing bij het eerste overlijden dan luidt de vervolgvraag: Wat is de ideale omvang van haar verkrijging?

Op de eerste plaats vullen we de vrijstelling van de langstlevende: € 507 803. Het restant (€ 242.197) moeten we verspreiden op een wijze dat de vier verkrijgers in hetzelfde successierechtelijke bakje vallen, met dien verstande dat we de verkrijging van de langstlevende zouden kunnen minimaliseren 'binnen' haar bakje. De vererving van dit restant vindt plaats in de 12%-sferen. Het minimum in de 12%-schijf bedroeg in 2006: € 43.401. De langstlevende verkrijgt dan idealiter € 507.803 plus € 43.401 = € 551.204. Wij verheugen ons overigens op het estate-planningsprogramma VEEP 7.0 (Van Ewijk Estate Planning), in welke versie een 'afvul-optimalisatieknop' is ingebouwd.

Hoe verkrijgt de langstlevende deze waarde nu? De langstlevende heeft immers slechts een erfdeel van 1/1.000.000. Vele wegen leiden naar Rome. Zie bijvoorbeeld de interessante planningssessie van Van Ewijk en Schoenmaker in Kwartaalbericht Estate Planning december 2006, die aan de slag gaan met de verschillende

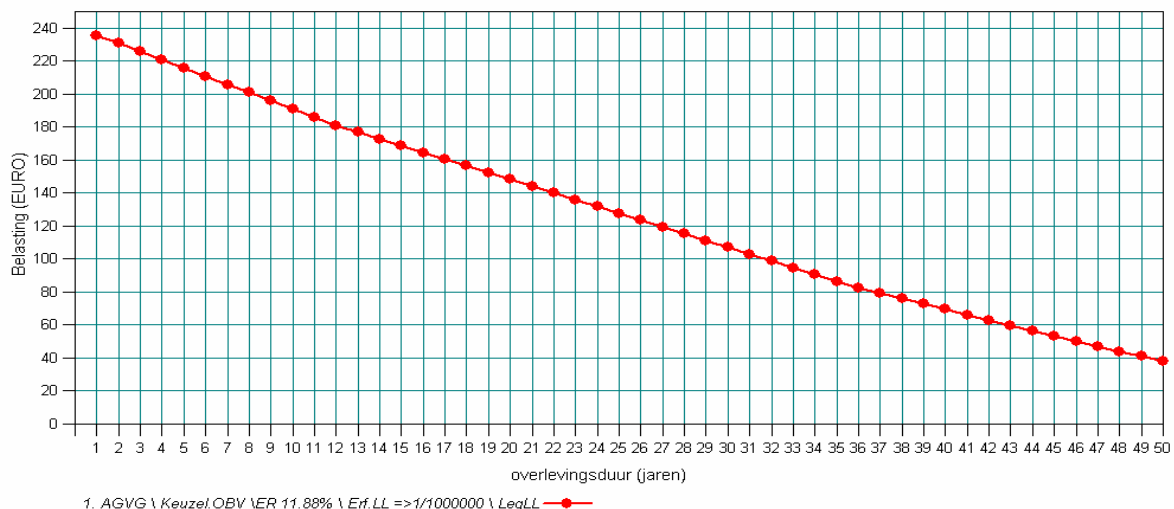
mogelijkheden die de handmatige ventieltechniek en het afvullegaat bieden. De langstlevende wordt in ieder geval afgevuuld met het geldlegaat. Ook zou echter de langstlevende (deels) al afgevuuld kunnen worden door met de handmatige ventieltechniek de rente per saldo op 0% te stellen. De afvulling vindt dan plaats met een (fictief) vruchtgebruik op de vorderingen van de kinderen.

Wat in casu opvalt is dat met een rente van 0% de ideale verkrijging niet bereikt wordt. Door de renteloosheid verkrijgt de langstlevende het (fictieve) vruchtgebruik van de vorderingen van de kinderen, te weten 60 % van € 750.000 = € 450.000. Dit is niet voldoende voor een ideale spreiding. Er moet iets bij! Idealiter moet immers een waarde van € 551.204 verkregen worden. Hier zorgt het afvullegaat voor.

Stel de rente op de vordering van de kinderen is met de handmatige ventieltechniek per saldo gesteld op 6% samengesteld, of een enkelvoudige rente daarmee overeenkomend (11,88%). In dat geval bedraagt het afvullegaat € 551.204. Na *verrekening* met de vordering die de langstlevende op de kinderen had, te weten € 750.000, resteert voor de kinderen gezamenlijk een vordering groot € 198.796, welke vordering zal oprenten.

De situatie kan in beeld worden gebracht met het estate-planningsprogramma VEEP 6.0. Op de x-as is het aantal overlevingsjaren vermeld en op de y-as het totaal verschuldigd successierecht na twee overlijdens.

Omslagpuntberekening (tarieven 2006)

Bij het overlijden van A, bij aanvaarding van het volledige afvullegaat door de langstlevende, zien de verkrijgingen er als volgt uit:

Legaat langstlevende	551.204
Erfdeel vrouw 1/1.000.000	0
Verkrijging langstlevende	551.204
Vrijstelling langstlevende	507.803
Vermogen belast met successierecht	43.401
Marginaal tarief in %	12
Verschuldigd successierecht langstlevende	2.821

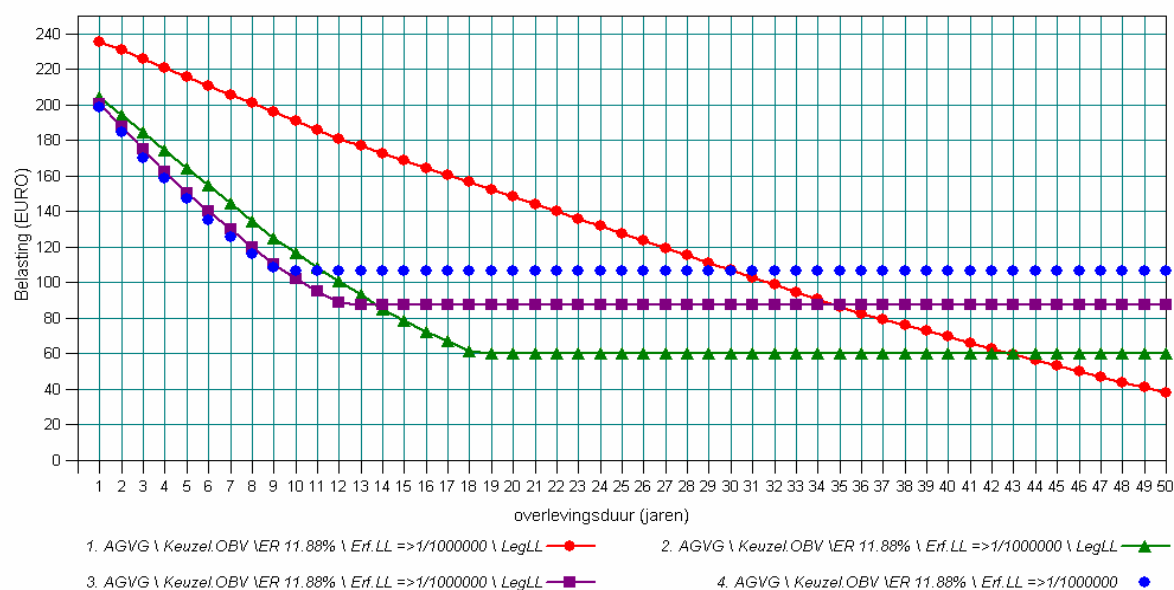
Verkrijging per kind (erfdeel minus fictief vruchtgebruik)	66.265
Successierecht per meerderjarig kind	5.564
Marginaal tarief in %	12
Verschuldigd successierecht kinderen	16.692
Totaal successierecht na eerste overlijden	19.513

Door het afvullegaat – de aanvaarding daarvan, of beter gezegd: het niet verwerpen daarvan – is de spreiding bij het eerste overlijden ideaal. Over twee overlijdens bezien kan het evenwel ongunstig uitpakken. Er vindt immers slechts oprenting plaats van een relatief kleine vordering. Overlijdt de langstlevende, bijvoorbeeld, 10 jaar na het overlijden van de eerststervende dan is er, geabstraheerd van vermogensgroei, intering en tariefswijziging e.d., totaal verschuldigd ongeveer € 190.000. Wij verwijzen naar de grafiek, waar men ziet dat hoe langer de langstlevende leeft, er – over twee overlijdens bezien – minder successierecht verschuldigd is. De lijn daalt immers.

Waar zit nu de flexibiliteit? Kiest de langstlevende voor een maximale successierechtelijke besparing bij het eerste overlijden dan *aanvaardt* deze het legaat. Kiest de langstlevende voor het tweede overlijden en wordt op de kracht van oprenting 'gegokt', dan *aanvaardt* de langstlevende het afvullegaat (gedeeltelijk) niet. Artikel 30 Successiewet 1956, komt niet in beeld omdat – in de regel – *meer* successierecht verschuldigd is door de verwerping van het legaat. Voor de goede orde: bij de boedelafwikkeling dient men te letten op de werking van artikel 4:201 BW (snelle aanvaarding legaat). Zie *EstateTip Review* 2005-07.

De keuzes die men vervolgens kan maken zijn onbepaald. In de navolgende grafiek is in beeld gebracht, respectievelijk de aanvaarding van het gehele legaat (rood - ● ● -), de aanvaarding van het afvullegaat voor € 250.000 (paars - ■ - ■ -), de aanvaarding van het legaat voor € 100.000 (groen - ▲ - ▲ -) en de volledige verwerping van het legaat (blauw ● ●).

Omslagpuntberekening (tarieven 2006)

Scenario 1 (volledig afvullegaats)

Overlijden man	
Verschuldigd successierecht langstlevende	2.821
Verschuldigd successierecht kinderen	16.692
Percentage successierecht over de hoogste schijf	12%
Overlijden vrouw 10 jaar later	
Totaal verschuldigd successierecht kinderen	171.411
Totaal verschuldigd successierecht	190.924
Percentage van het vermogen	12,7%

Scenario 2 (afvullegaats € 250.000)

Overlijden man	
Verschuldigd successierecht langstlevende	0
Verschuldigd successierecht kinderen	60.027
Percentage successierecht over de hoogste schijf	15%
Overlijden vrouw 10 jaar later	
Totaal verschuldigd successierecht kinderen	56.622
Totaal verschuldigd successierecht	116.649
Percentage van het vermogen	7,8%

Scenario 3 (afvullegaats € 100.000)

Overlijden man	
Verschuldigd successierecht langstlevende	0
Verschuldigd successierecht kinderen	87.696
Percentage successierecht over de hoogste schijf	19%
Overlijden vrouw 10 jaar later	
Totaal verschuldigd successierecht kinderen	14.676
Totaal verschuldigd successierecht	102.372
Percentage van het vermogen	6,8%

Scenario 4 (afvullegaats volledig verworpen)

Overlijden man	
Verschuldigd successierecht langstlevende	0
Verschuldigd successierecht kinderen	106.698
Percentage successierecht over de hoogste schijf	19%
Overlijden vrouw 10 jaar later	
Totaal verschuldigd successierecht kinderen	0
Totaal verschuldigd successierecht	106.698
Percentage van het vermogen	7,1%

Ingewikkelde kost voor de gemiddelde cliënt, zo lijkt het, maar met een grafiekje maakt men een en ander *inzichtelijk*. Kort door de bocht, maar wel treffend: de enige vraag die de estate planner nog hoeft te stellen indien het juiste testament voor ligt: 'op welk lijntje wilt u zitten'? De 'voorzichtige' estate planner, die 'claims' wil voorkomen, laat vervolgens, na op de *bijwerkingen* van de betreffende lijn te hebben gewezen, de langstlevende de VEEP-grafiek met de gekozen lijn 'afparaferen'.

Wat een mooi vak!

ScholsBurgerhartSchols

Boom Juridische uitgevers

www.scholsburgerhartschols.nl

www.bju.nl

© 2006 Boom Juridische uitgevers / ScholsBurgerhartSchols

Hoewel de uiterste zorg is besteed aan de inhoud van *EstateTip* aanvaarden de uitgever en de redactie geen aansprakelijkheid voor onvolledigheid of onjuistheid.